

Kaikkien Kuiske – eriyttäminen ja S2-opetus

Oppilaiden erot osaamisessa ovat suuria, ja samassa luokassa voi olla monenlaisia tuen tarpeita. Kuiske vastaa tähän haasteeseen materiaaleilla, jotka tarjoavat useita erilaisia mahdollisuuksia eriyttää opetusta kulloisenkin oppilasryhmän tarpeiden mukaan.

Perinteisten alaspäin eriyttävien tehtäväkirjojen ja S2-kirjojen sijaan Kuiske-tuoteperheessä eriyttäminen on rakennettu sisälle kunkin vuosiluokan materiaaleihin, mikä tekee eriyttämisestä helppoa. Kuiskeessa tuki on kohdennettu niihin asioihin, joissa tukea erityisesti tarvitaan. Tuoteperheessä on panostettu esimerkiksi ohjattuun lukustrategioiden harjoitteluun, sanojen ja käsitteiden selittämiseen sekä tekstin tuottamiseen selkeiden ohjeiden ja mallinnusten avulla.

Sujuva luku- ja kirjoitustaito kuuluu kaikille. Tervetuloa Kuiskeen käyttäjäksi!

Eriyttäminen ja S2-opetus Kuiske Lukutaito-kirjoissa ja digimateriaaleissa

Tukea tarvitsevat tai lukutaidossa hitaammin edistyneet oppilaat hyötyvät Kuiskeessa erityisesti **lukustrategioiden** ohjatusta harjoittelusta, **äänikirjoista** ja **sanaselityksistä**. Kuiskeen Lukutaito-kirjaan sekä opettajan ja oppilaan digimateriaaleihin on rakennettu genrepedagogiikasta ja muun muassa *Reading to Learn* -pedagogiikasta ammentava lukustrategia. Genrepedagogiikan keinoin on saatu erinomaisia tuloksia lukutaidon parantamisessa erityisesti hitaammin edistyvien lukijoiden ja monikielisten oppilaiden osalta.

Kuiskeen **Lukutaito-kirja** tukee hitaammin edistyvää oppilasta monin keinoin. Digimateriaalin **tiivistelmät** antavat käsityksen tekstin pääideasta ja toimivat alaspäin eriyttävänä tekstivaihtoehtona, jos lukutaito on erittäin heikko. Tekstin lukemiselle on rakennettu digimateriaaliin **helposti seurattava lukustrategia** kysymysten ja tekstikatkelmien avulla. Systemaattisen lukustrategian seuraaminen opettaa luetun ymmärtämistä. Tekstien lukeminen ja tulkitseminen yhdessä opettajan johdolla on tärkeää.

Lukutaidossa hitaammin edistyneet hyötyvät Kuiskeen digimateriaalista, joka sisältää kaikki Lukutaidon tekstit äänikirjana. Lukutaidon vahvistamisessa tekstien kuuntelemisella on tärkeä osa lapsen lukutaidon, luetun- ja kuullun ymmärtämisen ja sanavarannon kehittämisessä. Digimateriaalissa on valittavissa kaikkiin Kuiske Lukutaidon teksteihin kaksi eri lukunopeutta. Hidastetun lukunopeuden ansiosta tukea tarvitseva oppilas voi lukea ääneen samassa tahdissa äänitteen kanssa ja harjoitella sujuvaa lukemista.

Synonyymejä, ääntä ja kuvaa hyödyntävät sanaselitykset auttavat S2-oppilasta oppimaan uutta sanastoa samalla, kun hän lukee tekstiä. Lukeminen ei pysähdy vaikeisiin käsitteisiin, vaan oppilas pääsee etenemään itsenäisesti. Kuiskeessa on hyödynnetty selkotekstejä erilaisten oppijoiden tueksi. Lukutaito-kirjoissa on selkotekstejä yhteiseen käsittelyyn. Lisäksi opettajan aineistoihin sisältyvistä luetun ja kuullun ymmärtämisen teksteistä on aina tarjolla myös selkoversio.

Lukutaito-kirjoissa eriyttämistä ja S2-opetusta tukevat

- innostavat, monipuoliset tekstit
- selkeä taitto
- toistuvat tehtävätyypit
 1. lukuelämys
 2. luetun ymmärtäminen
 3. tekstin tutkiminen
 4. tekstilajin tuottaminen
 5. monilukutaito
- mallinnukset ja esimerkit
- mahdollisuus näyttää osaamistaan eri tavoin.

Tehtävä 1
Lukuelämys ja yhteys oppilaan kokemusmaailmaan

Tehtävä 2
Luetun ymmärtäminen ja sanasto

Tehtävä 3
Tekstin tutkiminen

Tehtävä 4
Tekstin tuottaminen

Tehtävä 5
Monilukutaito

1. Lue teksti *Näkymätön vieras*. Keskustele tai kirjoita lukukokemuksestasi.

a. Kuka tekstin henkilöistä haluaisit olla ja miksi? Perustele.

b. Milloin olisit toivonut olevasi näkymätön?

c. Mitä sinusta on tuntunut, jos sinua on kohdeltu epäoikeudenmukaisesti?

d. Mitä olet tehnyt tilanteissa, joissa sinua on kohdeltu epäoikeudenmukaisesti?

2. Lue teksti *Näkymätön vieras*. Kerro tai kirjoita, miten sanoisit alleviivatun kohdan toisin.

a. Tietenkin odotat äitisi suuttuvan, se olisi luonnollista.

b. Hän oli vain jättävän kylmä ja ironinen.

c. Lopulta lapsen äärväivät alkoivat häipyä.

d. He olivat toisinaan hieman hupsuja, mutta suurin piirtein oikein kunnan väkeä.

3. Tutki kertomusta *Näkymätön vieras*. Keksi ja kirjoita kuvaus, jossa Ninni tarkkailee kuistia näkymättömänä.

Mitä hän kuulee?
Mitä hän näkee?
Mitä hän tuntee?
Mitä hän haistaa?
Mitä hän maistaa?

Kylläpä nämä kuistin vanhat lattialankut narsivat jännittävästi...

4. Keksi ja kirjoita viestejä Ninnin saapumisesta muumitaloon.

• Valitse henkilöt, jotka lähettävät toisilleen viestejä.

piikku Myy, Muumipeikko, Tuu-tikki, Muumimamma, Ninni, Iikeä tätti, Mörkö, Haisuli, Tuihti ja Viuhki, Nipsu, Nuuskamukkuinen

• Kirjoita viesti. Aloita viesti tervehdyksellä, johon sisältyy viestin saajan nimi.

Hei Ninni! Tiedätkö, Ninni! Olen kutsunut sinua.

Ok.

Ninni on napsautunut pöydän.

Aho.

Osoiteta kertoo, mistä aiot tulla? Kutsutko Ninniä?

Ei, tiedä on melkein vinkku.

5. Mysteeri Muumilaaksossa – kuka kilisee?
Tehkää uutinen näkymättömän vieraan saapumisesta Muumilaaksoon.

Fakatat kartalle

- Muodostakaa parit.
- Kirjoittakaa uutisen otsikko. *Mysteeri Muumilaaksossa – kuka kilisee?*
- Kootkaa tiedot tapahtumista ja vastatkaa kysymyksiin:

Mitä tapahtui?
Missä tapahtui?
Milloin tapahtui?
Kuka tai ketkä olivat osallisina?
Miten tapahtui?
Miksi näin kävi?

Väline ratkaisee

- Valittakaa väline, missä uutinen julkaistaan.
- Väline ratkaisee uutisen muodon ja osat.

Verkko uutinen

- otsikko
- ingressi eli johdanto
- välitiedot
- tekstikappaleet
- kuva
- kuvateksti
- mahdollisesti tapahtumapaikalle
- kirjoittaja ja valokuvaaja

Televisiouutinen

- tunnusmusiikki
- uutisankkuri
- esitelmät uutisaiheen
- asiantuntija-haastattelut
- mahdollisesti suora yhteys tapahtumapaikalle
- lopetus
- tunnusmusiikki

Toimittajat töissä

- Jakakaa työt.
- Kirjoittakaa ja kootkaa uutinen kokonaisuudeksi.

Uutinen maailmalle

- Julkaiskaa uutinen luokassa.

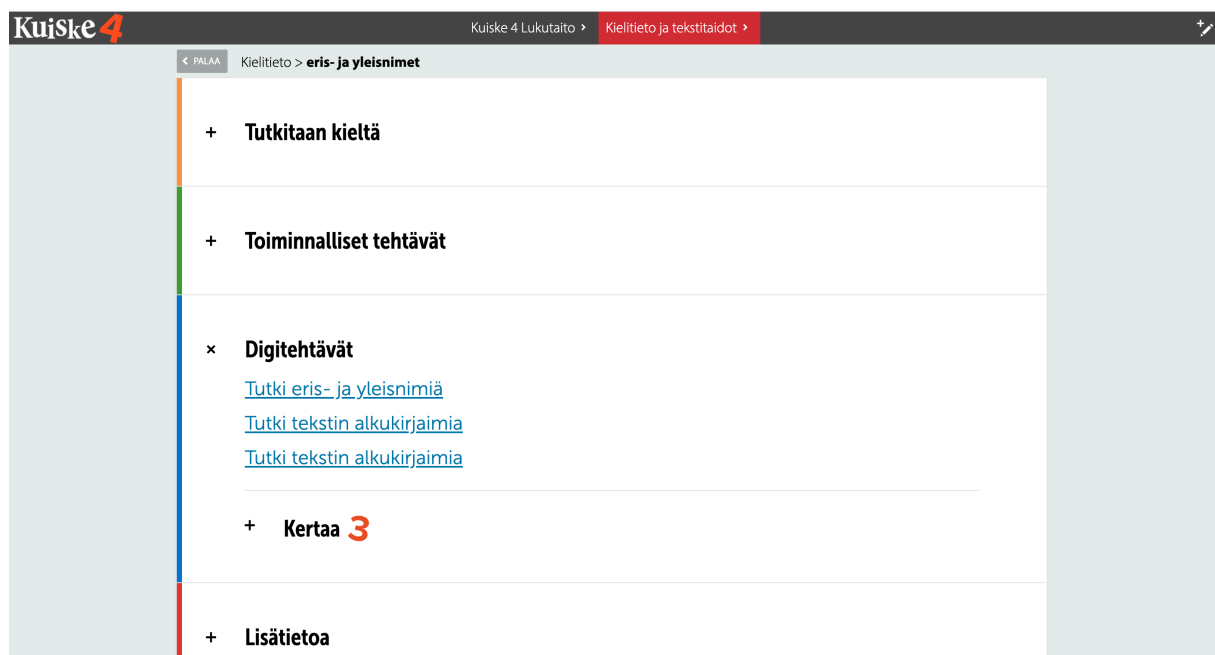
Digimateriaaleissa eriyttämistä ja S2-opetusta tukevat

- alaspäin eriyttävänä tekstivaihtoehtona toimivat tiivistelmät kaikista Lukutaito-kirjan teksteistä
- ohjattu lukustrategioiden harjoittelu
- mahdollisuus tekstin pilkkomiseen ja katkelmien vaiheittaiseen tarkasteluun (kuva 1)

The screenshot shows the Kuiske 3 interface. At the top, there's a navigation bar with 'Kuiske 3 Lukutaito' and 'Kielitieto ja tekstitaidot'. Below this, a sidebar on the left contains a yellow star icon. The main content area is titled 'Teksti: Matkivat apinat'. It features three orange buttons: 'TEKSTI ILMAN KATKELMIA', 'HIDASTETTU', and 'LUKUTAIDON NÄKÖISAUKEAMAT'. A progress bar shows '0:00 / 1:02'. The text 'Matkivat apinat' is followed by a paragraph: 'Olipa kerran mies, joka myi hattuja ja oli matkalla torille. Hän työpätkin tietä kaukana viidakossa. Ja mitä kärryissä olikaan? No hattuja tietenkin. Siellä oli silinteröyhelömyssyjä, lippalakkeja, harsohattuja, knalleja ja kaiken maailman kypäriä ja koppelakkeja. Kaikki hatut oli asetettu kauniisti esille myytäväksi. Mutta tiessä oli kuoppa ja kärryjen pyörä putosi kuoppaan ja koko kärryt kaatuivat kumoon. Kärryt kaatuivat kumoon hattuineen pävineen, ja hatut levisivät sinne tänne pitkin tietä. Nyt olikin niin, että viidakon tietä reunustivat korkeat puut, joissa asui satoja apinoita. Ja kun apinat näkivät tiellä lojuvat hatut, ne melusivat ja mekastivat ja hyppelivät puista tielle. Ja jokainen niistä nappasi hatun päähänsä.' To the right of the text is a blue box labeled 'kypäriä' containing an image of a black helmet. At the bottom, there's a question mark icon and another progress bar showing '0:00 / 1:03'.

- äänikirja, jossa on valittavana kaksi eri lukunopeutta
- sananselitykset esimerkiksi synonyymien, kuvien tai äänitteiden avulla
- kielitiedon ja tekstitaidon digitehtävät (kuva 2)

The screenshot shows the Kuiske 4 interface. At the top, there's a navigation bar with 'Kuiske 4 Lukutaito' and 'Kielitieto ja tekstitaidot'. Below this, a sidebar on the left contains a yellow star icon. The main content area is titled 'Kielitieto > eris- ja yleisnimet'. It features a list of activities: '+ Tutkitaan kieltä', '+ Toiminnalliset tehtävät', '× Digitehtävät' (with sub-items: 'Tutki eris- ja yleisnimiä', 'Tutki tekstin alkukirjaimia', 'Tutki tekstin alkukirjaimia'), '+ Kertaa 3', and '+ Lisätietoa'.

- opettajan digeihin sisältyvät tulostettavat kielitiedon lisätehtävät
- opettajan digeihin sisältyvät luetun ja kuullun ymmärtämisen tekstien selkover-siot tehtävineen (kuvat 3 ja 4)

LUETUN JA KUULLUN YMMÄRTÄMINEN 3: satu

Sorsa norsun räätälinä

Norsu vei sorsalle nahkan. Se oli norsun vaimon nahka, ja sorsa oli räätäli. Niin norsuilla on tapana: kun elämän-kumppani kuolee, ne tallettavat sen nahkan, etteivät itse kuolisi ikävään.

– Tee tästä nahkasta kestävä kukkaro, norsu sanoi sorsalle, – jotta voin säilyttää sinä vaimoni valokuvaa. Minulla on vaimoa kovasti ikävä.

– Asia ymmärretty, lättäijä räätäli sanoi ja laitto neulansa viuhumaan. Viikon kuluttua norsu meni kukkaroa noutamaan.

– Ei tullut kukkaroa, sorsa sanoi. – Tuli lippis.

– Mitä minä lippiksellä? vanha tööttökärsä ihmetteli. – Tee vyö.

– Selvä on, pomo, virkkoi saraheinän mussuttaja ja teki vyötä käskettyä.

Tulipa norsu vyötä noutamaan.

– Ei tullut vyötä, sorsa narahti. – Tuli korvaläpät.

– Hullummaksi vain muuttuu, trumpettinokka päiviteli. – Korvaläppiä minä en tarvitse. Tee liivit.

– Asia hallinnassa, kelluva munalinko vakuutti ja pani saksiansa liikettä.

Saapuipa norsu liivejään kyselemään.

– Ei tullut liivejä, kaakatti sorsa. – Tuli hiiskatin hyvä tennismaila.

– Voi hyvänen aika sinua! Vai tennis-maila! vanha syösyhammas toittoti.

– Inhoan tennistä. Tee uimahousut.

– Tapahtuu! laatanokka naksautti ja viritteli mittanauhaansa.

Kolmen päivän kuluttua norsu saapui uimahousuja noutamaan.

– Ei tullut housuja, sorsa ilmoitti. – Tuli telta.

– Tulen hulluksi, kärsäniekka törähti.

SELKO

Sorsa norsun räätälinä

Kun norsun vaimo kuoli, norsulla oli kova ikävä. Siksi norsu halusi tallettaa muiston vaimostaan.

Norsu vei vaimon nahan sorsalle, joka oli räätäli.

– Tee tästä nahasta hyvä kukkaro. Haluan pitää kukkarossa vaimoni valokuvaa, norsu sanoi.

– Asia ymmärretty, sanoi räätäli sorsa. Sorsa alkoi heti ommella.

Viikon kuluttua norsu meni hakemaan kukkaroa.

– Ei tullut kukkaroa, tuli lippis, sorsa sanoi.

– Mitä minä lippiksellä teen? norsu ihmetteli. – Tee minulle vyö.

– Selvä on, pomo, vastasi räätäli sorsa.

Sitten norsu tuli hakemaan vyötä.

– Ei tullut vyötä, tuli korvaläpät, sorsa narahti.

– Onpas hullua. En minä tarvitse korvaläppiä. Tee minulle liivit, sanoi norsu.

Kun norsu tuli hakemaan liivejä, räätäli sorsa oli tehnyt tennismailan.

– Voi hyvänen aika. Inhoan tennistä, toittoti norsu. – Tee uimahousut.

Kun norsu tuli hakemaan uimahousuja, sorsa oli tehnyt teltan.

– Tulen hulluksi, törähti norsu. – En halua telttaa. Tee henkselit.

Kun norsu tuli hakemaan henkseliä, räätäli sorsa oli tehnyt kuumailma-pallon.

Se kelpasi norsulle. He sitoivat palloon vanhan pyykkikorin.

Siitä tuli matkustamo. He tekivät nuotion ja täyttivät pallon kuumalla ilmalla. Evääksi norsu lastasi banaaneja. Sitten norsu kapusi koriin ja nousi kohti korkeuksia. Siellä se lensi korkealla taivaalla ja muisteli rakasta vaimoaan.

PS. Jos näet norsun pilvien rajassa nahkapallossaan, huiskuta sille. Siitä norsut tulevat iloisiksi. Mutta ennen kaikkea: katso eteesi, että et liukastu banaaninkuoreen.

Jukka Itkonen, Sorsa norsun räätälinä. 2013. Tekstin mukautus selkokielelle: Selkokeskus

KUULLUN YMMÄRTÄMINEN 3: tehtävät satuun

Nimi: _____ Pisteet: _____ / 10

Ympyröi lukemasi tai kuulemasi perusteella oikea vaihtoehto.

1. Norsu halusi tilata kukkaron, koska

a. se halusi säästää rahaa

b. kukkaro oli ollut hänen vaimonsa toive

c. se halusi säilyttää kukkarossa vaimonsa valokuvaa.

6. Norsu oli sorsan

a. asiakas

b. ystävä

c. apulainen.

2. Sorsa oli ammatiltaan

a. ompelija

b. kutoja

c. malli.

7. Kuumailmapallostsa norsu näki

a. viidakon, leijonan ja kirahvit

b. auringon ja sinisen joen

c. viidakon, savannin ja mutaisen joen.

3. Norsu meni toisen kerran sorsan luokse

a. viikon kuluttua

b. kahden viikon kuluttua

c. päivän kuluttua.

8. Norsu on yhä ilmassa, koska

a. se nauttii lentämisestä

b. siitä on ihana katsella mutaista jokea ja sinistä taivasta

c. se kokee olevansa lähempänä vaimoaan.

4. Norsu ei halunnut tennismailaa, koska

a. sorsa ei pelannut sen kanssa tennistä

b. se inhosi tennistä

c. vanha maila oli aivan hyvä vielä.

9. Jos huiskutat kädelläsi,

a. norsu pelkää tippuvansa

b. sorsat pelästävät

c. liukastut banaaninkuoreen.

5. Teltta ei keivannut norsulle, koska

a. se oli sille liian pieni

b. se oli liian kuuma

c. se oli väärän värinen.

10. Katso eteesi, että et

a. astu sorsan päälle

b. liukastu banaaninkuoreen

c. kompastu kuumailmapallon naruun.

LUETUN YMMÄRTÄMINEN 3: tehtävät satuun

Nimi: _____ Pisteet: _____ / 14

1. Merkitse, onko väite oikein (O) vai väärin (V).

O	V
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

a. Sorsa teki ensin norsulle kukkaron.

b. Norsu tarvitsi kukkaron laittaakseen sinne vaimonsa korun.

c. Norsu pyysi sorsaa tekemään kukkaron lisäksi myös vyön ja liivit.

d. Sorsa oli hidas, mutta sinnikäs.

e. Sorsa osasi tehdä lippiksen, korvaläpät, tennismailan ja teltan.

f. Sorsa ei onnistunut tekemään norsulle kukkaroa, vyötä, liivejä, uimahousuja ja henkseliä.

_____ / 6

2. Merkitse tekstin tapahtumat järjestykseen (1.–6.).

_____ Norsu nousi kuumailmapallon kyytiin ja nousi pallolla korkeuksiin.

_____ Koriin ladottiin kiloittain banaaneja.

_____ Nuotio sytytettiin ja pallo täytettiin kuumalla ilmalla.

_____ Norsu matkustaa vielä tänäkin päivänä kuumailmapallossa onnellisena.

_____ Kuumailmapallon matkustamoon sidottiin kiviä painoksi.

_____ Sorsan vanha pyykkikori kiinnitettiin kuumailmapallon matkustamoksi.

_____ / 6

3. Mitä sanoja tekstissä käytetään sorsasta? Mainitse ainakin neljä eri nimitystä.

_____ / 2

- arvioinnin apuvälineet kuten työkalut oppilaan omien tekstien arviointiin (kuva 5)
- toiminnalliset harjoitukset.

Oppilaan omien tekstien arviointilomakkeet

KERTOVA TEKSTI: satu	Osittain onnistunut!	Hyvin pyyhkii!	Kerrassaan erinomaista!
Tekstisi näyttää sadulta. Siinä on kaikki osat: otsikko, virkkeitä ja sadun kirjoittajan nimi.			
Otsikkosi houkuttelee lukemaan sadun.			
Esittelet alussa henkilöt, tapahtumapaikan ja pulman.			
Kerrot, miten pulmaa yritetään ratkaista ja kuinka pulma lopulta ratkeaa.			
Käytät herkullisia ja mielenkiintoisia sanoja.			
Oikeinkirjoitus ja sanavälit ovat kunnossa. Myös pitkien vokaaleiden, diftongien, kaksoiskonsonanttien ja äng-äänteiden kirjoittaminen sujuu.			
Muistat aloittaa virkkeet isolla alkukirjaimella ja päättää virkkeet lopetusmerkkiin.			
Kirjoitat suurimman osan yhdyssanoista yhteen ja erisnimet isolla alkukirjaimella.			

KERTOVA TEKSTI: satu	Osittain onnistunut!	Hyvin pyyhkii!	Kerrassaan erinomaista!
Tekstisi näyttää sadulta. Siinä on kaikki osat: otsikko, virkkeitä ja sadun kirjoittajan nimi.			
Otsikkosi houkuttelee lukemaan sadun.			
Esittelet alussa henkilöt, tapahtumapaikan ja pulman.			
Kerrot, miten pulmaa yritetään ratkaista ja kuinka pulma lopulta ratkeaa.			
Käytät herkullisia ja mielenkiintoisia sanoja.			
Oikeinkirjoitus ja sanavälit ovat kunnossa. Myös pitkien vokaaleiden, diftongien, kaksoiskonsonanttien ja äng-äänteiden kirjoittaminen sujuu.			
Muistat aloittaa virkkeet isolla alkukirjaimella ja päättää virkkeet lopetusmerkkiin.			
Kirjoitat suurimman osan yhdyssanoista yhteen ja erisnimet isolla alkukirjaimella.			

59

Eriyttäminen ja S2-opetus Kuiske Taitojen vihkoissa

Kuiske Taitojen vihko on suunniteltu myös tukea tarvitsevan oppilaan näkökulmasta. Taitojen vihkossa on kiinnitetty erityistä huomiota visuaaliseen selkeyteen, mikä on tukea tarvitsevalle oppilaalle välttämättömyys.

Opetettavat asiat ovat harjoituskirjassa aina selkeästi omalla sivullaan. Koska opetet-
tavat asiat ovat Taitojen vihkossa, oppilas voi tehdä opetussivulle merkintöjä ja allevii-
vauksia, jotka tukevat oppimista. Tämä on erityisen hyödyllistä, kun harjoitellaan uusia
kielitiedon asioita ja tutustutaan uusiin tekstilajeihin. Ensimmäiset tehtävät on helppo
tehdä tuetusti niin, että opetussivun malli on avoinna vieressä.

Oman tekstin tekeminen noudattelee aina samaa kaavaa:

1. Tutkitaan yhdessä mallitekstin rakennetta ja tunnusmerkkejä.
2. Suunnitellaan oma teksti vaihe vaiheelta.
3. Kirjoitetaan oma teksti mallitekstistä tutun rakenteen avulla.

Tällä menetelmällä sujuvaa kirjoitustaitoa vielä harjoitteleva oppilas onnistuu ja saa
tuotettua valmiin tekstin.

Takakannen siiveke on helppo avata, jolloin kirjainmuodot (3.-4. lk) tai oikeinkirjoituksen
perusasiat (5.-6. lk) ovat koko ajan oppilaalla mallina näkyvillä.

Taitojen vihkoissa eriyttämistä ja S2-opetusta tukevat

- opetussivut, jotka ovat samassa kirjassa kuin tehtävät
- tekstin tuottamisen tehtävät, jotka noudattavat mallinuksissa opetettua rakennetta
- selkeät ohjeet, jotka ohjaavat ja tukevat tekstin tuottamista.
- mallikirjaimet / oikeinkirjoituksen perusasiat takakannen avautuvassa liepeessä.

Kertomus

Lydian salaisuus

Eräänä päivänä Lydia oli ollut huoneessaan piirtämässä. Hän muisti sen oikein hyvin. Hän oli kuusivuotias, ja lattialla oli iso paperi ja paljon värikyjiä. Se alkoi pienestä kukkaköynnöksestä paperin kulmassa, köynnös kasvoi ja haaraui, kiemurteli ja sai uusia kukkia ja versoja. Kun paperi tuli täyteen, Lydia kiinnitti sen seinälle sinkynsä yläpuolelle. Mutta kuva ei ollut valmis. Lydian päässä myllersi hahmoja ja muotoja, jotka halusivat ulos. Vihreä värikinä hänen kädessään liukui melkein itsestään paperin ulkopuolelle ja tapetille. Totta kai Lydia tiesi, ettei tapetille saanut piirtää, mutta kiusaus oli niin suuri, ettei hän voinut vastustaa. Kuvat tanssivat hänen silmiensä edessä, ja hän vapisi kauttaaltaan, mutta käsi oli vakaa. Hän maalasi kuin hirmoksesta.

Viidakkomaisema kasvoi esiin hänen silmiensä edessä. Korkeat vuoret kaukaisuudessa, liianit, gasellit laiturilla, tiikerit, norsut, apinat, perhoset ja kukkamierit levittäytyivät koko tapetille. Ensimmäiset värikyt näkivät loppuun, ja Lydia joutui ottamaan toiset. Tiikereistä tuli sinivalkoraidallisia, norsuista tilioja, taivaasta vihreä, kukista mustia ja kirahveista vaaleanpunaisia. Lopulta hän seiso varpailaan sängyllä ja maalasi lintuja, jotka kaartelivat auringon ympärillä.

Silloin äiti tuli huoneeseen. Lydia kääntyi häneen päin silmät loistaen. Katso, miten hieno, äiti! hän halusi sanoa, mutta äidin kasvot ilmaisivat jotain muuta.

– Mitä sinä oikein olet tehnyt, Lydia! Voi kauhea, en olisi uskonut sinusta!

Sitten isä tuli kotiin, ja hän suuttui vielä enemmän, jos mahdollista. Lydia itki ja huusi ja polki jalkaa. Hän katseli viidakkoseinäänsä kynnen sumentamisen silmin. Hän halusi kimpä sisälle kuvaansa ja piiloutua puun alle.

– Miten sinä saatoit tehdä tuolla tavalla, Lydia! Mitä sinä oikein ajattelit?

– En minä ajatellut. Niin vain kävi, ettekö te ymmärrä!

– Huone pitää tapetoida uudelleen, isä sanoi. – Se tulee kalliiksi, Lydia!

– Mutta minä haluan säilyttää kuvan, tämänahan on minun huoneeni! Lydia nyhykytti.

Äiti soitti isoisalle ja kertoi asiasta. Isoisän mielestä Lydian maalaus piti säilyttää.

– No, sinullaahan on aina ollut niitä omia ajatuksiasi, äiti sanoi.

– Mutta eihän se käy päinsä, että lapsi saa tuhria seinät.

Isoisä tuli käymään. Hänellä oli kamera mukanaan, ja hän otti valokuvan Lydian maalaamasta tapetista, hän sanoi haluaavansa sen muistoksi. Isoisä vei punasilmäisen Lydian kahvilaan ja tarjosi hänelle leivoksia. He juttelivat kauan. Isoisä lupasi ostaa Lydialle maalaus-telineen ja oikeat öljyvärit, kunhan Lydia vähän kasvaisi.

Finn Zetterholm 2007 (suomentanut Sanna Manninen), Lydian salaisuus: matka maalauksen taakse. Otaava.

Tapahtuma-aika kertoo, mihin aikaan kertomuksen tapahtumat sijoittuvat. Tapahtumat voivat sijoittua nykyisyyteen, menneisyyteen tai tulevaisuuteen. Kertomuksen esineet ja asiat paljastavat usein, mihin aikaan kertomus sijoittuu.

Tapahtumapaikka on paikka, johon tekstin tapahtumat sijoittuvat. Tapahtumapaikka voi vaihtua kertomuksen edetessä.

Päähenkilö on tekstin tärkein hahmo. Hänen tekojaan, ajatuksiaan ja kasvuaan seurataan tekstin aikana. Päähenkilöitä voi olla yksi tai useampi.

Sivuhenkilöt vaikuttavat päähenkilön elämään.

Juoni tarkoittaa kertomuksen tapahtumaketjua. Yleensä kertomuksen tapahtumat etenevät aikajärjestyksessä. Joskus kertomuksessa voi olla takaukia, jotka kertovat esimerkiksi päähenkilön elämän aikaisemmista vaiheista.

1. Lue viereisen sivun 48 kertomus Lydian salaisuus. Vastaa kysymyksiin.

a. Kuka on kertomuksen päähenkilö?

b. Miten sivuhenkilöt vaikuttavat päähenkilöön?

c. Mitkä ovat kertomuksen tapahtumapaikat?

d. Kirjoita kertomuksen juoni taulukkoon lyhyesti.

Kertomuksen juoni	Tapahtumat lyhyesti
Aloitus	
Tunnelma tiivistyy	
Huippukohta	
Ratkaisu	
Lopetus	

Suunnittele kertomus

1. Suunnittele kertomuksen päähenkilön.

Nimi: _____ Ikä: _____

Ystävät: _____

Harrastukset: _____

Asia, jota pitää tärkeänä: _____

Asia, jota toivoo eniten koko maailmasta: _____

Lempisana tai -sanonta: _____

2. Suunnittele kaksi kertomuksen sivuhenkilöä. Kirjoita lyhyesti.

Päähenkilön ystävä

Nimi: _____ Ikä: _____

Asioita, joista pitää: _____

Asia, jota toivoo kaikkein eniten: _____

Miten liittyy päähenkilöön?

Mitä ajattelee päähenkilöstä?

Päähenkilön vastustaja

Nimi: _____ Ikä: _____

Asioita, joista pitää: _____

Asia, jota toivoo kaikkein eniten: _____

Miten liittyy päähenkilöön?

Mitä ajattelee päähenkilöstä?

3. Suunnittele ja kirjoita kertomus. Keksi, missä pää- ja sivuhenkilösi kohtaavat. Valitse aihe tai keksi itse.

Epäonnen pyöräretki Omituinen yökylätapaus

a. Puno kertomuksesi juoni vaihe kerrallaan.

Aloitus: Kuvailu kertomuksen päähenkilöä ja tapahtumapaikkaa.	
Tunnelma tiivistyy: Kerro, miten tapahtumat etenevät aloituksen jälkeen.	
Huippukohta: Kirjoita, mistä henkilöt keskustelevat, kun jotain yllättävää tapahtuu.	
Ratkaisu: Kerro, miten henkilöt yrittävät ratkaista ongelmaa.	
Lopetus: Kuvailu, miten henkilöt suhtautuvat toisiinsa kertomuksen lopussa.	

b. Kirjoita kertomus punomasi juonen avulla käsin tai koneella.

- Etene suunnitelmasi mukaan. Kirjoita yhden ruudun tapahtumat yhteen kappaleeseen.
- Keksi lopuksi kertomuksellesi otsikko ja tarkista oikeinkirjoitus.

Eriyttäminen ja S2-opetus

Kuiske Keskity ja kirjoita -vihkoissa

Keskity ja kirjoita -käsialakirjan avulla harjoitellaan käsialaa ja sujuvaa kirjoittamista. Tehtäväohjeet on kirjoitettu lyhyesti ja selkeästi. Kirjan perustaitoihin keskittyvät ja alaspäin eriyttävät tehtävät tukevat sujuvan käsialan ja oikeinkirjoituksen perusasioiden hallintaa.

Kirjan kuvitus tukee oppilaan sanavarannon kartuttamista ja tuottavaa kirjoittamista. Lisäksi Keskity ja kirjoita motivoi harjoittelemaan **hienomotoriikkaa ja keskittymiskykyä** väritystehtävien avulla.

Keskity ja kirjoita -vihkoissa eriyttämistä ja S2-opetusta tukevat

- kirjainmuotoja ja hienomotoriikkaa vahvistavat harjoitukset
- oikeinkirjoitusta ja tekstin tuottamista vahvistavat harjoitukset
- luetun ymmärtämistä ja keskittymiskykyä vahvistavat harjoitukset.

Lewis Carroll

Lewis Carroll syntyi Daresburyssa Englannissa vuonna 1832. Hänen oikea nimensä oli Charles Lutwidge Dodgson. Lewis Carrollista oli moneksi. Hän oli matemaatikko, harrastelija-valokuvaaja, yliopisto-opettaja, pappi sekä kirjailija.

Lewis kirjoitti ja nuorena novelleja ja runoja. Usein hänen runonsa ja kertomuksensa olivat humoristisia, ja joidenkin mielestä niissä ei ollut päätä eikä häntä. Lewisia pidetäänkin nonsense-sadun keksijänä. Nonsense on englannin kieltä ja tarkoittaa järjenvastaista tai mieleltä kielellistä ilmaisuja, hölynpölyä.

Lewis Carroll nousi kuuluisuuteen kertomuksillaan Liisasta. Liisan seikkailusta Ihmemaassa on tehty useita elokuvia ja teatteriesityksiä.

1. Vastaa kysymyksiin kokonaisilla virkkeillä.

a. Missä ja milloin Lewis Carroll syntyi?

b. Minkä kirjallisuuden tyylin lajin Lewis Carroll keksi?

c. Mitä tarkoittaa englanninkielinen sana nonsense?

d. Mitkä kertomukset tekivät Lewis Carrollista kuuluisan kirjailijan?

2. Lue, korjaa ja kirjoita.

a. Lewis Carrollin oikea nimi on Charles Lutwidge Dodgson (1 lopetusmerkki)

b. kirjan alussa Liisa lähtee seuraamaan kania joka hakee olevansa myöhässä (1 iso kirjain, 1 pilkku ja 1 lopetusmerkki)

c. Liisa putoaa kaninkoloon mistä alkaa hurja seikkailu ihmemaassa (1 iso kirjain, 1 pilkku ja 1 lopetusmerkki)

d. ihmemaassa Liisa tapaa Herttakininkaan Hatuntekijän ja Volekilpikannon (1 iso kirjain, 1 pilkku ja 1 lopetusmerkki)

3. Keskity, värity ja jatka kuvaa.

8 oikeinkirjoitus: luetun ymmärtäminen ja sujuva käsiala

9 oikeinkirjoitus: tekstin korjaaminen ja sujuva käsiala